

KOORDİNATÖR ÖĞRETMEN YETİŞTİRMEYE YÖNELİK BİR MODEL YAKLAŞIMI

İbrahim Yaşar KAZU

F.Ü. Teknik Eğitim Fakültesi
Eğitim Bilimleri Bölümü

ÖZET

Bu çalışmanın genel amacı, ülkemize 3308 sayılı Çıraklık ve Mesleki Eğitimi Kanunu çerçevesinde yürütülen "İşletmelerde Meslek Eğitimi" uygulaması konusunda ilgili taraflardan koordinatör öğretmenlerin yetiştirilmesine yönelik bir model yaklaşımında bulunmaktadır. Okul-sanayi işbirliğine dayalı eğitim programlarının yönetiminde ve yürütülmesinde temel sorumluluk koordinatör öğretmendedir. Ancak ülkemizde koordinatör öğretmenlerin yetiştirilmesine yönelik bir eğitim uygulaması yoktur. Bu nedenle ülkemize koordinatör öğretmen yetiştirme programlarının uygulanmasına ihtiyaç vardır.

ABSTRACT

The main purpose of this study is to offer a new approach of model related to teacher-coordinator training in Apprenticeship and Vocational Training Act of 3308 in Turkey. The teacher-coordinator is especially responsible of the management and implication of the cooperative education programs at three-year post-secondary technical and vocational institutes. Teacher-coordinators have also many function e.g., planning conducting programs, conseling, public relations and administration. However, there is no training program for the education of coordinator teacher. Therefore. The need for the training of teacher-coordinator is urgent in Turkey.

Qualified people are the most crucial in the developed countries. Without the source of qualified people, the natural and financial sources of a nation will incline to decrease. The researches have pointed out that if the theoretical studies can support by the empirical ones, the education will be more effective. So, an obligation to give the opportunity of it seem doing empirical studies to the vocational school students. And beside this, to train the manpower that the industrial agencies need, the educational programs should reflect the technological developments of our day.

GİRİŞ

Günümüzün en önemli gerçeklerinden bir tanesi hiç kuşkusuz gelişmiş ülkelerin en önemli kaynağı, yetişmiş insan gücüdür. İnsan gücü kaynağı olmadan ulusların doğal kaynakları, finansal güçleri ve sabit sermayeleri sürekli azalan kaynaklar haline gelecektir. Hızla değişen endüstri ile doğrudan doğruya ilişkili olan okullarımızın amacına ulaşması için verilen eğitimin, gerçek işyeri koşulları içinde yapılan eğitimle desteklenmesinin daha başarılı sonuçlar verdiği yapılan uygulamalarla saptanmıştır. Böylece mesleki-teknik öğretim kurumlarında temel bilgi ve becerileri okulda kazanan öğrencilerin uygulamalarını gerçek üretim ortamı içinde endüstri ve işyerlerinde yapmaları, nitelikli insan gücü yetiştirilmesi bakımından zorunlu görülmektedir. Ayrıca endüstri kuruluşlarının istediği nitelikte insan gücünün yetiştirilebilmesi için endüstride meydana gelen teknolojik değişikliklerin eğitim programlarına yansımaları gereklidir. Bu nedenle mesleki-teknik eğitim programlarının hazırlanması ve geliştirilmesinde endüstri kuruluşlarının katılımlarının sağlanması zorunludur.

Mesleki ve teknik okullar ile işletmeler arasındaki işbirliğini sağlamak amacıyla 3308 sayılı Çıraklık ve Mesleki Eğitimi Kanunu; çırak, kalfa ve ustaların eğitimi ile okullarda ve işletmelerde yapılacak meslek eğitimine ilişkin esasları kapsamaktadır. Ayrıca meslek lisesi öğrencilerine işletmelerde pratik eğitim yaptırılarak iş hayatına uyum sağlanmaları amaçlanmıştır. Kanunla getirilen işletmelerde meslek eğitimi uygulamasıyla okul-sanayi işbirliği açısından oldukça önemli yenilik ve düzenlemeler sağlanmasına rağmen uygulamada bazı sorunlarla karşılaşılmaktadır. Tüm bu sorunların varlığı nedeniyle ülkemizde okul-sanayi işbirliği etkili bir şekilde yürütülememektedir. Okul-sanayi işbirliğine dayalı eğitim programlarının yönetiminde ve yürütülmesinde temel sorumluluk koordinatör öğretmendedir.

Programın başarısı büyük ölçüde özel beceriye sahip ve insan ilişkileri konusunda uzman olması gereken bu elemana bağlıdır. Bu nedenle, bu göreve yetenekli ve gerekli eğitimi almış kişiyi atamak büyük önem taşımaktadır.

Koordinatör Öğretmenin Görev ve Sorumlulukları

Koordinatör öğretmenin kooperatif eğitim programlarının yönetim ve yürütülmesiyle ilgili olarak birçok görev ve sorumluluğu yerine getirmesi gerekir. Paul Huber tarafından 1971 yılında koordinatör öğretmenlerin görev ve sorumlulukları aşağıdaki şekilde belirlenmiştir (Mosbacher, 1989: 15).

Program Yönetimi ve Denetimi

Yönetsel önderliği sağlamak,
Programı geliştirme ve sürekli gelişmeler üzerinde çalışmak,
Öğrencilerin eğitsel ödevlerini geliştirmek,
Öğrencilerin işe devamlılıkları konusunda çaba harcamak,
Programın kontrolünü sağlamak,

Koordinasyon

Endüstri koordinatörü ile programın yeterliliğini sağlamak,
Şirketin yapısı içindeki iletişimi oluşturmak,

Kişisel ve Mesleki İlişkiler

Fakülte ve yönetimle ilişki kurmak,
Öğrencilerle ilişki kurmak,
İşverenlerle ilişki kurmak,
Öğrencilerin aileleri ile ilişki kurmak,

Öğrenciye Rehberlik ve Danışmanlık

Öğrenci hakkında rapor hazırlamak,
Öğrencilerin problemlerini tanımaya çalışmak,
Öğrencinin işteki performansını geliştirmeye çalışmak,
Öğrencilerin mesleki planları konusunda aydınlatmak,
Özel problemleri mesleki danışmanlara göndermek.

Mitchell'e göre koordinatör öğretmen dört temel alanda etkili olarak çalışmalıdır. Bu alanlardan birincisi; **düzenleme** ile ilgilidir ki, bu başarılı bir kooperatif eğitimde bütün toplum ve okul elemanları arasında kurulan bir koordinasyon olarak tarif edilir. Koordinasyon sorumluluklarını yerine getiren koordinatör öğretmen diğer öğretmenlerden beklenmeyen faaliyetleri yerine getirir.

Diğer bir sorumluluk alanı **öğretimdir**. Koordinatör öğretmen, öğretim sürecine değişik metot ve yenilikleri katacak nitelikte usta bir öğretmen olmalıdır. Bu gereksinim kooperatif eğitim ağırlıklı öğretmen yetiştirme programlarından mezun olanlara bir üstünlük sağlar. Diğer branşlardan yeni mezun olanların işe başlamadan önce gerekli prensipleri, felsefe ve metodoloji konularını öğrenmeleri için belirli sayıda metot kursları almaları istenir.

Üçüncü temel alan, **ilişkileri geliştirme sorumluluğudur**. Koordinatör öğretmen; bu alanda başarılı olmak için diğer öğretmenlerden beklenmeyen fakat büyük iş ve endüstri organizasyonlarında çalışan halkla ilişkiler uzmanlarının sahip oldukları becerilere sahip olmak durumundadır. Ayrıca usta bir öğretmen ve iyi bir halkla ilişkiler uzmanı olmanın yanında bir çok yönetim ve denetim sorumluluğunu da taşıması beklenir. Böylece sorumlulukları diğer öğretmenlerden ayrılır (Mitchell, 1977: 10).

Koordinatör Öğretmenlerin Yetiştirilmesine İlişkin Bir Uygulama Örneği

Okul-Sanayi işbirliğine dayalı eğitim programlarını yaygın ve etkili bir şekilde uygulayan gelişmiş ülkelerde koordinatör öğretmenlerin yetiştirilmesi oldukça kapsamlı ve üst düzeyde yapılmaktadır. ABD’de 1960’lı yıllardan itibaren bu iş üzerinde ciddi olarak durulmaya başlanılmıştır. Örneğin; kooperatif eğitim programlarının yaygın olarak uygulandığı Pennsylvania Eyalet Üniversitesi (Penn State) tarafından koordinatör öğretmenlere sertifika programları uygulamaktadır. Çünkü ABD’de koordinatör öğretmenlerin resmi sertifikalı olma zorunluluğu vardır.

Koordinatör öğretmenlerden istenen ön koşullar eyaletten eyalete bazı farklılıklar göstermekle birlikte, Pennsylvania Eyalet Üniversitesi’ndeki yetiştirme örneği, ABD’de bu işin ne kadar sistemli ve ciddi olarak ele alındığını göstermesi bakımından oldukça önemlidir. Pennsylvania Eyalet Üniversitesi’ndeki koordinatör öğretmen olacaklar başlıca üç kaynaktan gelmekte ve eğitimini tamamladıklarında koordinatör öğretmen sertifikası olarak göreve başlamaktadırlar. Bu kaynaklar ve buralardan gelenlerin yetiştirilmesinde kullanılan kriterler şunlardır:

Eğitim alanı dışından gelenler için;

Öğretmenlik meslek bilgisi programının (24-26 kredi) tamamlanması
Toplam 15-16 kredilik Mesleki Teknik Eğitime Giriş, Mesleki Rehberlik, Kooperatif Mesleki Eğitim Programlarının Planlanması, Kooperatif Mesleki Eğitim Programlarının Uygulanması, Meslek Analizi ve Program Geliştirme, Öğretmenlik Uygulaması derslerinin tamamlanması,
Eğitim alanı dışında en az iki yıllık iş hayatı deneyimine sahip olunması şarttır.

Genel eğitim kökenli olanlar için;

Yukarıdaki eğitim alanı dışından gelenler için de geçerli olan 15-16 kredilik altı desin tamamlanması,

Eğitim dışında en az iki yıllık iş hayatı deneyimine sahip olunması şarttır.

Mesleki eğitimden gelenler için;

Mesleki Rehberlik, Kooperatif Mesleki Eğitim Programlarının Planlanması, Kooperatif Mesleki Eğitim Programlarının Uygulanması, Öğretmenlik Uygulaması derslerinin tamamlanması,

Eğitim alanı dışında en az iki yıllık iş hayatı deneyimine sahip olunması şarttır.

Ülkemizde Koordinatör Öğretmenlerin Yetiştirilmesi İle İlgili Durum

Ülkemizdeki koordinatör öğretmenlerin yetiştirilmesine baktığımız zaman bu konuda çok geride olduğumuz anlaşılmaktadır. Ülkemizde bu öğretmenlerin yetiştirilmesine ilişkin henüz uygulanan bir eğitim programı yoktur. Yapılan araştırmalar, koordinatör öğretmenlerin yetiştirilmesinde ve görevlerini yerine getirmelerinde bazı sorunların var olduğunu, bu sorunların da okul-sanayi işbirliği uygulamalarını olumsuz etkilediğini ortaya koymaktadır.

230 koordinatör öğretmenin katıldığı Bursa, Adıyaman, Diyarbakır, Elazığ ve Malatya illerini kapsayan “Endüstriyel Mesleki ve Teknik Orta Öğretim Kurumlarındaki İşletmelerde Meslek Eğitimi Uygulamalarının Değerlendirilmesi” konulu araştırmada koordinatör öğretmenlerle ilgili bazı önemli bulgular elde edilmiştir.

Araştırma sonuçlarına göre, koordinatör öğretmenlerin büyük bir çoğunluğu (% 85.9) işletmelerde meslek eğitimi konusunda her hangi bir kursa katılmadıklarını; işletmelerde meslek eğitimi uygulamasına yönelik hizmet içi eğitim programlarına katılmayan koordinatör öğretmenlerin böyle bir eğitime ihtiyaç duydukları ortaya çıkmıştır.

Araştırmada, koordinatör öğretmenlerin meslek alanı dışında koordinatör öğretmenlik yaptıkları belirlenmiştir. Bu durum, koordinatörlük görevini üstlenen öğretmenlerin işletmelerde meslek eğitimi uygulamalarına ilişkin görevlerini yerine getirmesini aksatacağı endişesini doğurmuştur. Ayrıca bu koordinatör öğretmenlerin üzerlerine düşen görev ve sorumlulukları orta derecede yerine getirdikleri belirlenmiştir (Kazu; 1996).

SONUÇ

İşletmelerde meslek eğitimi uygulamasının planlanması, uygulanması, denetlenmesi ve değerlendirilmesinde en önemli görev koordinatör öğretmenlere düşmektedir. Bu nedenle koordinatör öğretmenler, görev ve sorumluluklarını gerçekleştirebilmeleri ve yaptıkları işin önemine inanmaları için uygun bir eğitimi geçirdikten sonra göreve başlamalıdır. Göreve başladıktan sonra da görevlerini istenilen nitelikte yapabilmelerini sağlamak için gerektiği yer ve zamanda hizmet içi eğitime alınmalıdırlar.

Koordinatör öğretmenlerin yetiştirilmesinde MEB-Mesleki ve Teknik Eğitim Fakültelerinin organize edeceği hizmet içi eğitim kursları düzenlenmeli, fakültelerin programlarında konuyla ilgili dersler okutulmalı ve koordinatör öğretmenlik görevini üstlenenler belirli bir süre sanayi tecrübesinden geçirilmelidir. Bütün bu uygulamalardan sonra koordinatör öğretmenlerin diğer meslek dersi öğretmenlerinden farklı bir statüye sahip olmaları için gerekli yasal düzenlemelere gidilmelidir.

Bu konuda yapılacak Araştırma-Geliştirme (AR-GE) çalışmaları ve gerekli uygulamalar MEB tarafından desteklenmeli ve teşvik edici önlemler alınmalıdır.

KAYNAKLAR

- Fletcher, J.K. (1991). "Field Experience and Cooperative Education: Similarities and Differences". **Feature**. Winter 1991, Cooperative Education Association Inc., 46-53.
- Harris, B. (1989). **In-Service Education for Staff Development**. Illinois: Boston. Allyn and Bacon Inc.
- Hoberman, S. (1994). "Cooperative Education in the 1990's" **Vocational Education Journal**. 69 (3) 30-33.
- Kazu, İ.Y. (1996). "Endüstriyel Mesleki ve Teknik Ortaöğretim Kurumlarındaki İşletmelerde Meslek Eğitimi Uygulamalarının Değerlendirilmesi (Bursa, Adıyaman, Diyarbakır, Elazığ ve Malatya İlleri Örneği)" (**Yayınlanmamış Doktora Tezi**). Elazığ: F.Ü. Sosyal Bilimleri Enstitüsü.
- Külahçı, M. Ve Kazu, İ.Y. (1993). "Mesleki ve Teknik Öğretimde Kooperatif Eğitim Programları" **Verimlilik Dergisi** (Milli Prodüktivite Merkezi Yayını 1993/4), 113-138.
- MEB. (1999). **16. Milli Eğitim Şurası Komisyon Raporları**. Ankara: MEB Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı.
- Mitchell, E. F. (1977). **Cooperative Vocational Education (Principles, Methods and Problems)** Boston: Allyn and Bacon Inc. (USA).
- Mosbacker, W. B. (1989) "The Role of the Coordinator over the Past Twenty-Five Years" **Journal of Cooperative Education** . Feature, XXV (2) 14-15.